

Morto a Torino nel 1915



CAROLUS MARIA VIGLIETTI

SACERDOS



Carolus Maria Viglietti, sacerdos, natus est Segusii in subalpinis, anno millesimo octingentesimo quarto et sexagesimo. Hic a natura experrectum ingenium nactus, vel a teneris unguiculis ad disciplinam nostram missus, insignes fructus retulit. In collegio *Lancei* Taurinensis, sub consilio Iosephi Scappini, qui tunc temporis, florente adhuc aetate, multa sapientia, alumnos ad christianam doctrinam industrius informabat, altus educatusque, nec iam incerta felicitis exitus indicia praebeuit. Si vero in scholis optime se gerebat, indolem suam acerrimam plus aequo secutus, in eo fuit ut ad suos mitteretur; nisi ei adstitisset paterna disciplina Rectoris, qui patris legis-

feri imaginem referens, alumnum auctoritate cohibuit, atque opportuna severitate eum ad meliorem frugem reduxit. Haec tamen contumelia non eum fregit sed erexit. Ab illo enim die adeo fuit in omnibus muneribus exequendis diligens, adeo superioris dicto obediens, ut ei esset religio vel tantillum ab officio recedere. Atque ita subito in exemplum omnibus prudentiae ac laboris enituit, quin imo, ut secularia pericula optime noverat, ratus se maximum in modum gratum Deo animum promere, si, omnibus terrenis illecebris posthabitis, nomen sacrae militiae dedisset; inter Salesianos conscribi ultro postulavit. Et hoc suum consilium socios ei complures addidit, qui, eius exemplo moti, optimum factu crediderunt, si ad caelestia spectantes, mortalia spernerent. Nec ista levis fuit animi iuvenilis voluntas, sed firmum consilii propositum ac constans. Ad haec ipse Deus luculenter voluntatem suam hac de re in eius tutamen ostendit. Ad celebre illud puerorum Collegium, praesertim adpetente aestate, animi causa ac valetudinis, ut gravescentia corporis incommoda levaret, frequentius illo tempore, Pater legifer iam senescens laboribusque exhaustus, sese conferebat. Inter illos, qui superiorum gratia, sanctissimi viri consuetudine uterentur, recensebatur continuo noster, qui etiam atque etiam, consiliis hominis et dulcedine maxime adlectus, nil aptius habuit quam divinam de se voluntatem confidenter sequi. Atque adeo supremis gymnasii periculis feliciter superatis, quod aliis saepe esse humanum perversumque adlectamentum con-

suevit, ipse magis perspicue divinam vocem praesensit, quae ex secularibus ad caelestia eum advocabat. Inter praeclara operum miracula, quae sanctissimo Patri vulgo passim adtribuebantur, hoc adnumerare consueverunt, quod tam facile ingenium pueri irrequietum domare potuisset et sine ullo labore mite admodum reddere flexumque. Hinc incredibilis eius pietas ac prope religio quam semper in patrem expromere studebat. Quod forte erga Paulum apostolum fecisse Titus creditur, nos uno ore facere eum profitebamus in Ioannem Bosco. Quot enim curis! quo studio eum prosequeretur, quotque labores sustulit hilari usque vultu ac perpetua suavitate! Et eius praeclara benevolentia in itinere potissimum enituit quod in Hispaniam est pater adgressus, devexa iam aetate, multisque senectutis incommodis confectus. Omnes enim industriam, patientiam pietatemque admirabamur, gratias Deo plurimas agentes, quod hic esset divinitus electus ad patrem extremo eius vitae spatio tam egregie solandum. Eius ars erat iucundissima, et sanctis inveniendis festivitatis argumentis sagax semper et alacer, et nunquam a castissimo patris pectore absonus. Sic se gessit per duos integros annos vel adhuc sacrorum alumnus, qui supremi fuerunt vitae patris. Hisce labentibus annis, ei fuit ipse baculus senectutis, iucundumque animi solamen.

Vix sacerdotio initiatus, socius fuit in omnibus haud inanis sed praesertim in itinere quod insigniter suscepit in Hispaniam. Interea, ingravescente morbo, cum omnes finem eius

pertimescerent, ipse pretium operis facturus utique praesagiens, scriptoris munera adsumsit, ne ullum quidem memorabile aegrotantis verbum perderetur. Adsiduo igitur studio ac diligentia quotidie scriptitabat quidquid videret vel audiret, vel quidquid memoratu dignum succederet. Quotquot enim viri erant insignes, illis gravioribus diebus, vel cives vel advenae, episcopi idemque Cardinales, qui in Urbem profecturi, Augustam Taurinorum transeuntes, aegrotantem, honoris amorisque causa, frequentissimi invisebant. Quanti propterea pretii fuit hoc pietatis opus, quod omnino dixeris admirabile candoris monumentum itemque praeclarum aestimationis signum in civem immortalem. Hic commentarius, cum in primum e vita pater excessit, in unum veluti corpus congestus, in onnium admirationem editus est. Omnes mentem scriptoris laudare, avidisque oculis curiosius omnia perlegere, admirari diligentiam filiorum ac longanimitatem, et prae ceteris elegantissimam illam scribendi rationem, quae exquisitissimis modis paternam imaginem referebat. Hactenus, post tot annos, volumen illud omni studio inquiritur, manibusque suaviter teritur.

Eodem vero tempore, horis subsecivis, seu quae ei liberae a sancto munere restarent, scribere coepit opellam, quae sub titulum: *La Vocazione tradita*, maximum in modum optimo cuique adprobatur. Re enim vera natus eius candor ac simplicitas cum elegantia sermonis adiuncta, adeo legentium animos tenuit, ut ad finem usque devinciantur, et nulla interposita mora, volumen integrum uno haustu avidis-

sime usurpent. Adeo hic liber placuit mentesque omnium attraxit, ut eius auctor, etsi nullo sit diplomate honestatus, et primum in vulgus prodiret, primas attamen uti scriptor referat, atque inter elegantiores recenseatur. Primam editionem altera numero copiosior excepit, et sic tertia et quarta figuris quoque elegantissimis caesim punctisque caelatis exornata, omnium sententia, suffragia cunctorum virorum intelligentis iudicii facile obtinuit.

Cum in pace Christi compositus esset Pater, ipse primum ad Lancei collegium mittitur, ut ad pietatem potissimum alumnos coleret. Quo in munere obeundo sic suos omni diligentia atque officio prosecutus est, eosque ita honeste liberaliterque tractavit, ut omnes sibi facile adiungeret. Eos omnibus artibus impiger exornabat, quae iuvenes maxime decerent ad litteras excolendas addictos ac religionem. Hos vero sanctis doctos institutis a patre commodius acceptis, amicitia sua dignissimos exquisite reddebat. Totum indicabat quale esset iuvenum ingenium, et quod in miserrimis rebus minime miserum putabat, id faciebat. Eius studium virtuti numquam deerat. Et pluribus verbis et saepius idem tentabat, atque omnes benignitate et modestia sibi alliciebat, atque adeo omnes e suo consilio se se gerere studebant, cunctaque munera obire. Ac propterea, opinione celerius, omnia in bonum in aedibus mutantur; si quid boni faciendum proponeret, si quid mali cavendum, maximo studio eius morem gerere nituntur.

Cum in dies alacritate cresceret et sapien-

tia, et omnes magis magisque eius prudentiam laudarent et morum integritatem, quo melius atque in ampliorem formam studium suum explicaret, mitti placuit Varaginem, ut puerorum mentes, qui in illo Collegio alerentur, ad pietatem informaret atque ad litterarum cultum. Quam rectius ei proficiscenti verba haec aptarentur: « Suscipe curam et cogitationem dignissimam tuae virtutis! »

Est Varago parva admodum sed in primis hospita urbs secus occiduum ligusticum litus, haud ita longe a Saona. Ibi prae ceteris ortum habuit Beatus Iacob dominicianus, tum virtutibus clarus, tum litteris, qui Archiepiscopus Ienuensium, omnibus thesauris in egenorum solatium profusis, ad concordiam mirabiliter perduxit cives, qui diu discordiis lacerati ad incitas propemodum redigebantur. Ipse aetatis suae scriptor longe nobilissimus, multa edidit opera italico eloquio exarata quae cum elegantissimo quoque decertare videtur. Ibi vel ab anno millesimo octingentesimo primo et septuagesimo Collegium Pater aperuit pueris docendis e consilio illius civitatis Municipum. Hoc autem ita alumnorum frequentia floruit ac magistrorum doctrina, ut brevi admodum tempore longe lateque nomine percrebresceret. Res ita se se habebant, quando, horresco referens! anno huiusci saeculi septimo, mense augusto labente, bellum illud horrendum in Italiam exardescere coepit in religiosorum collegia atque in primis Salesianorum. Quid mali non invexerunt atque inverecundi, praeter omnium opinionem? Lenes primum rumores orti, quaedam in religiosos

placita per ephemerides ab astutissimis viris ad multitudinem traducta; dum interea factiosi homines callida iisdem abutentes ad libidinem explendam, atroces in religionis maiestatem cooriuntur. Libertina audacia praediti, occulto sacramento initiati, tenebricosis latebris erumpentes, alacres, erecti per fora, per conciliabula volitant, omnia quaeque scelestissima sacerdotio exprobrabant. Quid tam verendum fuit a quo temperaverint? Quid tam foedum quod non tentaverint? Tunc Collegium ipsum eiusque Rectores prope amens pullata Saonae plebecula vadere omnia ludibria in religiosos oblaterare, ultima quaeque minari. Actum erat de floridissimo illo Collegio, nisi bonorum civium pietas catholicae sapientiae devota primum firma obstitisset et mox iuvenum patrumque robur continuisset improborum novandi impotentiam. Nihil tamen usque tutum, multa vi civibus licet obnitentibus.

Tunc maxime adparuit atque omnibus adprobatissima nostri prudentia, qui animum rebus immanibus parem gerens, praeter omnium opinionem, certus se cuilibet obiectare periculo, omnisque sceleris purus, rem profligatam ac prope perditam virtute sua restituit. Suis enim verbis atque exemplo luctantium animos sustinuit, improborum convicia et impotentiam aspernatus, puerorum innocentiam corroboravit atque defendit, ipsi auctoritati fortitudine pectoris restitit et consilio rexit et diligenti officio tuitus est. Omnia ei uno eodemque tempore agenda erant. Quamobrem his omnibus in rebus incredibile dictu est, quantum sua dignitas passa est, do-

ctrina commodavit. Furore, metu, ambitione, impietate, undique arma subministrantibus, ipse unus speravit fore ut aliquando innocentia suorum adfulgeret, atque adversariorum conviciis pravisque artibus denudatis, omnes a calumniarum iniuria vindicarentur. Neque sua illum spes fefellit. Namque in tantam claritudinem res brevi pervenit, ut omnibus suffragiis tribunal reos absolveret, omniumque innocentia, eius potissimum labore multaque cura, adfulserit. Haec mecum post tot annos indignatus animo reputans, « Quam vere, inquam, quam iucunde repetes de illorum hominum vafritia, ad nihilum facile redacta, illud Ovidii: Cuncta suo quodam pondere tracta ruunt! »

Sic Collegii Varaginensis vindex et stator ipse merito est appellandus. Ibi biennio gloriosior mansit, omnibus semper carus atque admirandus.

Res vero magnae atque incredibiles, quibus intererat, longe lateque diffusae, per hominum pravorum studium, cum veritate complures etiam errores inter vulgus referebant. Tunc visum est bonum atque opportunum commentarium diligentissime componere, ubi narraretur quidquid fatalibus illis autumnalibus feriis accidit et ipse passus est in Collegio. Hinc opella cui est titulus inditus: *Le vacanze di Varazze*; ubi dierum illorum vicissitudines aptis omnino verbis describuntur multoque acumine. In enarrandis hominum moribus atque ingeniis, ea dictionis elegantia nitet, quam in multis aetatis nostrae scriptoribus, qui vel inter optimos notantur,

frustra requiras. Eius dictio simplex semper et pura, ornata identidem castissimis senti-
tiis, quae ad uniuscuiusque captum magis ac-
commodabatur, mirum in modum omnibus
placuit. Eum quot erant clariores scriptores
illo tempore summis laudibus extollebant, et
ille, qui diu scriptorum nostrae aetatis longe
peritissimus Edmundus De Amicis, atque i-
talarum elegantiarum arbiter habebatur, exi-
mia honoris et voluntatis suae significatione
devinxit, et in oculis ferebat. Eius invisendi
causa Lanceum conscendebat et aliquando
Varaginem, ut amici familiaritate usus divina
veluti conversatione breviter frueretur.

Verum labores ingentes ac molestiae vires
corporis eius et validissimas attriverant, et a
superioribus otii causa praemiique ad Augu-
stam Taurinorum revocatus, inter illos pue-
ros positus fuit qui litteris incumbunt. Et re-
quidem vera nihil ei carius atque amabilius
fuit quam hoc nuncium. Quot enim volupta-
tes, quot animi dulcedines hic locus in men-
tem eiusque cordi revocabat! Carus itaque
omnibusque expectatus venit, et subito ei cura
fuit patris imaginem reddere, quem unice dea-
maret atque in oculis ferret. Eius quoque
dicta magis memorabilia requirere in deliciis
habebat, et ad eius imitationem puerorum
animos doctrina atque pietate effingere. Quo
facto quotiescumque eum in aedibus videre
quaerebas, semper inter multos pueros inve-
niebas, quos benevolentia officioque sibi in-
tentos tenebat, mira admodum ratione ac
maxima omnium voluptate. Sic ventum est
ad annum millesimum nongentesimum quin-

tum et decimum, et ad diem, quo solemne festum Taurini magna pompa celebratur in honorem Augustae Virginis Christianorum potentis. Hic fratri nostro ultimus propemodum fuit. Eodem tempore ac lamentabili casu, suos monitos voluit se multis gravibusque malis quasi ex improvise laborare. Ut valetudinem suam aliquantisper curaret, domum paternam petiit, eo potissimum nomine, ut brevi e diuturno morbo recreatus ad munera intermissa rediret. At ingravescente morbo nec amplius integre noster ad aedes est relatus, ibique perpetua valetudine pressus diuturnisque laboribus adflictatus, memorabilis constantiae exemplum nobis omnibus reliquit.

Tandem, labente in dies valetudine, ad immortalia spectans, mira patientia ac fortitudine labores sustinens, cunctis flebilis, sanctissimis religionibus rite pluries perfunctus, vitae finem placide inter suos orantes adspicere potuit.

Obiit sexto idus nov. MCMXV. Vixit annos LI.

J. B. FRANCESIA.



